In Aeternum Mirabile Lectu 2026

Inhoudsopgave

4 Ten geleide

6 Van de rector

7 Lustrum 2025 – Innerlijke rebel

9 Pipu, portret van een rebelse schoolkrant

14 Interview met Nicole Sol

19 Lustrum 2025 – Mevrouw Tillema

21 Van *Heilpraktikerin* naar Ludwig van Beieren: (geen) Duits op het Stedelijk

25 Herinneringen aan het Stedelijk? Een interview met Jur Deitmers

28 Nadine en Jan Reinier: liefde op het Stedelijk

31 In memoriam Roland Curiël

32 In Aeternumprijs 2026

32 Promoties 2026

33 Colofon

Ten geleide

Freddy Groot, hoofdredacteur

Er is veel gebeurd in het afgelopen (school) jaar op het Stedelijk Gymnasium Haarlem.

Om te beginnen is het 635-jarig bestaan van onze school gevierd. Zoals de lustrumcommissie het omschreef in een mail van 7 oktober 2025 getiteld 'Terugblik Lustrum Stedelijk Gymnasium':

"Beste Lustrumgangers, wat was zaterdag 13 september een onvergetelijke dag! De Vredestempel werd heropend, we kregen les in oude talen, scheikunde en seksualiteit, we kletsten honderduit en we vierden feest tot diep in de nacht. Afgaand op de vele positieve reacties die we kregen, kunnen we constateren dat deze reünie een groot succes was. Ons lustrum haalde de landelijke pers in twee columns van oud-leerlingen: Gemma Venhuizen in de NRC en Merijn de Boer in Trouw."

Beide columns zijn in deze editie van IAML opgenomen.

Begin dit jaar werd iedereen op school opgeschrikt door het plotselinge overlijden van Roland Curiël, de markante, flamboyante conciërge die lange tijd aan het Stedelijk verbonden was en door velen werd gewaardeerd en op handen gedragen. Zie het in memoriam op pagina 31.

Aan het einde van het schooljaar (juli 2026) vindt een aantal ingrijpende wisselingen plaats in de staf en leiding van het Stedelijk. De rector neemt afscheid en wordt opgevolgd door de huidige conrector, die tevens oud-leerling is en ook zitting had in de lustrumcommissie. Zie de bijdrage 'Van de rector'.

Coördinator onderbouw Sebastiaan Voorn, die sinds 2017 hard heeft gewerkt aan een project met als doel het Stedelijk bereikbaar te maken voor iedereen, vertrekt helaas naar een andere school. Zie de IAML van 2022 (p. 23) voor een interview met Sebastiaan met de titel 'Kansen(on)gelijkheid op het Stedelijk Gymnasium Haarlem'.

De rots in de branding van het Stedelijk en het langstzittende staflid, Nicole Sol, neemt nu echt afscheid van de school waar zij in totaal zo'n kleine 50 jaar heeft rondgelopen, eerst als leerling en later als leerkracht, mentor, coördinator, staflid en vertrouwenspersoon. Zij heeft duizenden kinderen iets waardevols meegegeven voor de rest van hun leven. Het was mij een eer en genoegen haar te interviewen als oud-parallel-klasgenoot.

Verder in dit nummer:

De opkomst en neergang van de gerucht-makende schoolkrant PiPu, uit de periode 1970-1976 (toen Nicole en ik op school zaten), is uitgebreid en vooral nauwkeurig beschreven door Gijs Mulder. Er wordt een prachtig tijdsbeeld geschetst dat bij mij vele herinneringen opriep en ook het besef dat iedereen zijn eigen verhaal schrijft, beleeft en zich herinnert.

De indruk die een leerkracht kan maken op een leerling en hoe die bepalend kan zijn voor diens verdere levensloop wordt gememoreerd door Nicole Sol en Merijn de Boer. Mevrouw Tillema heeft bij hen beiden de liefde voor de Nederlandse taal doen opbloeien en hun latere carrière richting gegeven.

Jan-Piet Knijff herinnert zich de diverse manieren van lesgeven en de daaraan gekoppelde kwaliteiten (of het gebrek daaraan) van de vele verschillende leraressen Duits die hij tijdens zijn schoolloopbaan heeft mogen meemaken. Het heeft zijn verdere levensloop beïnvloed (of juist niet), maar niet gevormd.

Het belang van herinneringen en de hersenen op de levensloop komt op een ingrijpende manier aan de orde in het verslag van de ervaringen van Jur Deitmers, een getalenteerde student aan Harvard die na een hersenontsteking zijn geheugen volledig kwijtraakte. Na jaren revalidatie en met steun van vrienden, school en familie functioneert hij nu weer op een vergelijkbaar niveau als voorheen en hij zet zich met zijn stichting in voor aandacht voor niet-aangeboren hersenletsel. Kasja van Nimwegen interviewde hem.

Dat ook medeleerlingen heel bepalend kunnen zijn voor de verdere levensloop blijkt uit de geschiedenis van Nadine en Jan Reinier, die op basis van de vertrouwdheid opgebouwd tijdens de jaren op het Stedelijk elkaar niet meer hebben losgelaten. Steinn Willem de Boer tekende hun (liefdes)verhaal op.

Kortom, de nieuwe IAML staat vol mooie verhalen, indrukken en herinneringen, met weer veel leuks en interessants om te lezen. Wij wensen jullie zoals altijd veel leesplezier toe.

Reacties, tips en ideeën worden door ons zeer gewaardeerd. Ook bijdragen van oud-leerlingen of oud-docenten die, al dan niet met redactionele ondersteuning, een stukje zouden willen schrijven (zoals Gijs Mulder in dit nummer heeft gedaan) zijn van harte welkom. In het colofon staat vermeld waar zulke bijdragen naartoe gemaild kunnen worden.•

Van de rector

Jan Henk van der Werff
Juni 2026

Beste alumni,

Mijn pensionering nadert en bijna al het zand is inmiddels door de zandloper gelopen. De laatste weken aan het SGH beleef ik in het volle besef van 'dit doe ik voor de laatste keer'. Dat geldt ook voor de bijdrage aan het oud-leerlingenblad.

Zo aan het einde van een prachtige periode aan het SGH en aan het einde van mijn loopbaan is het verleidelijk om terug te blikken. Ik kan die verleiding weerstaan in de overtuiging dat het geen pas heeft om, in WK-termen, de wedstrijd te analyseren als het laatste fluitsignaal nog niet heeft geklonken.

Wel deel ik graag dat ik het vanaf het begin een grote eer heb gevonden de functie van rector-bestuurder te mogen bekleden van een geweldig gymnasium dat zo innig verbonden is met de stad Haarlem. Het SGH blijft een school die tradities koestert en meebeweegt met de tijd. Mede daardoor zitten onze eerste klassen volgend schooljaar weer vol en konden we helaas een groot aantal leerlingen geen plaats bieden.

Mijn opvolger, Robbert Dekker, staat klaar. De afgelopen jaren heb ik Robbert leren kennen als een bevlogen, deskundige onderwijsman, die altijd zoekt naar samenwerking en dialoog. Door zijn eerdere ervaringen op Lyceum Sancta Maria (als afdelingsleider), het Stedelijk Gymnasium Leiden (als conrector) en zijn recente bijdragen in dezelfde rol aan het Stedelijk, heeft hij alle competenties om deze nieuwe rol met verve te kunnen vervullen.

Ik dank jullie voor alle steun en het ga jullie goed!

Hartelijke groet,
Jan Henk van der Werff, rector SGH•

Innerlijke rebel

Gemma Venhuizen (eindexamen 2003)

In een flits zag ik Job Cohen zaterdag aan voor mijn oude tekenleraar. We bevonden ons op het Prinsenhof in Haarlem, er was een reünie ter ere van het 635-jarig bestaan van onze middelbare school. "Hij gaf me steevast een 6-", fluisterde ik misnoegd tegen een oud-klasgenoot. "Geen wonder met zo'n beperkt visueel geheugen", lachte die. Pas toen begon er iets te dagen – mijn wangen kleurden PvdA-rood.

Ooit, toen ik nog op school zat, stelde ik me zo'n reünie voor als een herexamen. Een kans om 10, 20, 30 jaar na dato een opgepoetste versie van jezelf te tonen. Opgebloeid muurbloempje, rebelse ex-nerd. En inderdaad: iets in mij wilde dit weekend heel graag aan mijn gymlerares laten weten dat ik tegenwoordig, op mijn bijna-40ste, wél 10 kilometer kan hardlopen.

Tegelijkertijd drong het besef door dat alle vroegere versies nog in me huisden. Mijn innerlijke streber glom van trots toen mijn economiedocent zich mijn werkstuk herinnerde over de Lion Peanut, een inmiddels vrijwel uitgestorven chocoladereep. Naast de jongen op wie ik ooit verliefd was, veranderde ik subiet in een ratelende puber.

Mijn aanwezigheid op de reünie was semi-illegaal. Omdat ik later die dag nog doorging naar een familiefeest had ik geen kaartje gekocht – programma-onderdelen als 'opfriscursus schoollied' en 'seksuele voorlichting met Sevenster' zouden aan me voorbijgaan, maar stiekem hoopte ik de officiële opening nog bij te wonen.

In lokaal 4 herdachten we wijlen Bonno van Dijk, de roemruchte geschiedenisleraar die daar als Napoleon verkleed achter de gordijnen vandaan was gesprongen en ons alle straten van de Haarlemse binnenstad van buiten had laten leren – nog steeds vind ik feilloos mijn weg naar obscure steegjes als 't Zakje. Nooit was ik zo goed op de hoogte van politiek als in mijn Bonno-jaren, altijd was er de kans op een onverwachte overhoring met actuele vragen. Prinsjesdag 1999: Gerrit Zalm die aan kwam zetten met een mini-koffertje, de Rijksbegroting op cd-rom. Prinsjesdag 2002, de eerste van Máxima: prins Claus opgenomen in het Amsterdam Medisch Centrum.

Ongetwijfeld zou hij ook bij Prinsjesdag 2025 een vraag hebben bedacht. Wie droegen een keffiyeh-overhemd? (Van Baarle, Ergin en El Abassi van Denk.) Welk SP-Kamerlid had een lauwerkrans op en een T. rex-ketting om? (Sandra Beckerman, die met paleontoloog Melanie During aandacht vroeg voor de bezuinigingen in de wetenschap, iets waarover de koning in zijn troonrede angstvallig stil bleef).

Ach, wat was ik braaf geweest. Nooit de klas uitgestuurd, nooit te laat gekomen

– het meest recalcitrante wat ik tijdens mijn schoolloopbaan had gedaan was het schrijven van een essay over de SP. Op een school vol potentiële VVD-stemmers had dat aangevoeld als een revolutionaire daad, maar na mijn eindexamen was de SP verworden tot de Lion Peanut van de politiek. Pas recent lijkt de partij weer te veranderen in een opgepoetste versie van zichzelf.

Ook ik kon op het nippertje mijn innerlijke rebel laten shinen. Om klokslag 14.00 uur, net toen de rector het woord nam, werd ik de aula uitgewerkt door twee beveiligers vanwege het ontbreken van een polsbandje.

Tevreden liet ik me naar buiten begeleiden. Eindelijk had ik iets tegendraads gedaan.•

Gemma Venhuizen is biologieredacteur bij NRC. Dit verslag verscheen op 17 september 2025 in die krant en is overgenomen met toestemming.

PiPu, portret van een rebelse schoolkrant

Gijs Mulder (eindexamen 1981)

De roem was PiPu (*Punt in punt uit*) al vooruitgesneld toen ik als eersteklasser in 1974 op het Prinsenhof rondliep. Van mijn grote broer en zussen had ik gehoord dat de PiPu-redactieleden hadden gestreakt: ze hadden in hun nakie om het Stadhuis gerend.

Aanleiding om me te verdiepen in PiPu was de heruitgave van het puberstripje 'Vrijers' uit 1974 van mijn zus Laurien (1958-2023) in de IAML van 2024. Was PiPu inderdaad zo ruig als ik me herinner? En hoe kijken de makers van toen erop terug?

PiPu heeft bestaan van 1970 tot 1976, wat ongeveer samenvalt met het rectoraat van 'de rooie rector' Robert (Bob) van Amerongen. Het onderwijs maakte in die tijd een stormachtige democratisering door. De veranderende gezagsverhoudingen en de vrijgevochten sixtiescultuur bereikten ook het keurige Haarlemse gymnasium. In zijn rebelsheid was PiPu onlosmakelijk verbonden met dat tijdsgewricht.

Bob van Amerongen

Het rode boekje

Het begin van PiPu valt samen met de publicatie van *Het rode boekje voor scholieren* in het najaar van 1970. Dit handzame gidsje gold als wapen in de strijd tegen het verstarde, autoritaire onderwijs. Het boekje werd binnen drie maanden 125.000 keer verkocht en zesmaal herdrukt – alleen in Nederland, want in België was het verboden. Scholieren werden erin opgeroepen een schoolkrant te maken: "Heb je last van censuur, maak dan je eigen ondergrondse en illegale schoolkrant." Zo subversief was PiPu nou ook weer niet, maar, zegt Irmin Visser (eindexamen 1974): "Onze drijfveer was om het zelf te doen, zonder toezicht, dat kon immers leiden tot censuur."

Het uiterlijk van de eerste nummers versterkt de indruk van een blad voor op de barricaden: gestencilde, in de lengte dubbelgevouwen bladen met een nietje in het midden. Niet alleen een gedoe om te lezen maar ook "een enorm gekloot om dat goed te krijgen op de stencil, met twee heel verschillende stukken links en rechts",

Het rode boekje voor scholieren

vertelt Reinier Schaper (eindexamen 1972), schrijver van vele stukken in de eerste jaargang.

Kreakrak

Reinier en zijn "gelijkgestemden" Jan Evert Keman en Matthijs van Hall (ze zijn altijd bevriend gebleven, tot Jan Evert en Matthijs ongeveer tien jaar geleden kort na elkaar overleden) waren vooral geïnteresseerd in poëzie en Frank Zappa. Reinier kijkt met warmte terug op die tijd. "We hadden behoefte aan een uitlaatklep voor onze gedachtespinsels." Veel van hun stukken ondertekenden de jongens en meisjes van de eerste nummers met 'Kreakrak', de kreatieve krakers. "Heeft niks te maken met woningen kraken, maar met het kraken van je hersenen – een creatieve manier om nieuwe beelden of dingen op te roepen."

Schoolparlement

In de volgende jaargang wordt de ingewikkelde manier van stencilen losgelaten en verschijnen de eerste comics (van Johan Mulder, geen familie) en de vaak psychedelische omslagen van Daan Lautenslager. Inmiddels heeft het Stedelijk ook een schoolparlement, waarvan de werdegang goed te volgen is in het blad. Van Amerongen krijgt in een lang interview de gelegenheid om de vorming van een schoolparlement te bepleiten. Michiel Mons (eindexamen 1974), smaakmaker van de tweede en derde jaargang van PiPu, zat er ook in en is, als hij terugkijkt, niet onder de indruk: "Het was echt een verschijnsel uit die tijd. Studenten en leerlingen eisten meer medezeggenschap, maar dat schoolparlement heeft helemaal niets opgeleverd. Misschien had het op een autoritaire school een functie gehad, maar wij hadden het eigenlijk veel te goed op die school." Lange, vrij serieuze notulen worden afgewisseld met speelse verslagen, zoals dit van een vergadering van november 1971:

- de bekende sigarettensmook hangt in de lucht
- inleidend gemompel
- Van Amerongen laat zijn boterhamzakje knallen; iedereen schrikt op en begint de agenda door te lezen
- Heer Boersma van Veilig Verkeer zou ook komen maar hij was er niet, want hij was niet lekker
- hierdoor of door een andere reden schoot Van Amerongen in de lach
- algemene opmerkingen, de punten op de agenda werden verder doorgenomen
- enkele filosofiese opmerkingen volgen
- Van Amerongen geeft een biologiese beschouwing over het oor en het centrale zenuwstelsel

Propaganda voor Hanoi

In veel nummers uit deze periode vallen de ellenlange artikelen over de 'Bolsjewistische Revolutie' op. Ze zijn ondertekend door 'Nimri', ofwel Irmin Visser. Irmin kijkt vooral met voldoening terug op de Vietnamdag die hij begin 1973 organiseerde. Het doel was een interscolair evenement, met de publicatie van een Vietnamkrant en een bijeenkomst in het Concertgebouw. Zeven Haarlemse scholen deden mee. Kers op de taart was de berichtgeving in *De Telegraaf,* twee dagen achter elkaar, de eerste keer zelfs op de voorpagina. Koortsige stukken met als koppen 'Propaganda voor Hanoi op Haarlemse school' en 'Ouders woedend over Vietnam-"voorlichting"'.

Toen Irmin ergens in een lokaal stond te stencilen stapte Johannes Bosman binnen en een nieuwe redactie was geboren. Vanaf het schooljaar 1973/1974 werd de schoolkrant via offset vermenigvuldigd, met hulp van de amanuenses Arie Dijkhorst en Ferry Lammers. Er moest nog wel geniet en gevouwen worden, maar voor het drukken hoefden alleen maar A4-tjes te worden ingeleverd. Dit maakte een echte vormgeving mogelijk waar naar hartenlust mee geëxperimenteerd werd door begaafde tekenaars. Het creatieve brein in die jaren was Herman den Otter (eindexamen 1975). Niet alleen schreef Herman lange stukken over van alles, uit zijn pen kwam ook de stripfiguur Tryphonius Chrötjz, een mannetje met een enorme bos omhoogkrullend haar dat vaak "grutjes" zei. "Dat figuurtje had ik gejat van Don Martin, de cartoonist van het blad *Mad.* De strip niet, die bedacht ik zelf." Ook deed Herman de hele lay-out en maakte hij veel van de omslagen.

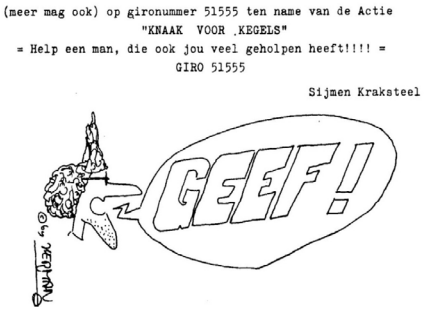

De actie 'Knaak voor Kegel'

Centerfold

De redacteuren laten een foto van zichzelf maken en plaatsen die als centerfold in het blad. Zelfbewust kijken ze in de camera. Irmin loopt nog een jaartje mee met de nieuwe ploeg, maar er waait een andere wind. Puberale ontboezemingen in poëzievorm en openlijk beleden passies voor specifieke muziek zijn geen onderdeel meer van de identiteit van de schoolkrant. Wel wordt in veel bijdragen kennis van het Oudgrieks geëtaleerd (' Ὁ πρόλογος' in plaats van 'De proloog'). Het opvallendst is dat het linkse engagement nagenoeg verdwijnt. De Sovjet-Unie en Vietnam maakten plaats voor Europese integratie en Israël.

Centerfold van de PiPu-redactie, najaar 1973, v.l.n.r. Roelof Prins, Irmin Visser, Frans Fonville en Johannes Bosman. Zittend: Herman den Otter

De makers van PiPu richtten hun pijlen niet meer zozeer op de kapitalistische samenleving als wel op de schoolleiding. Ronduit ondermijnend was het stuk 'Knaak voor Kegel', ondertekend door 'Sijmen Kraksteel'. Dat was een inzamelingsactie voor conrector Kegel, die werkloos was geworden omdat hij was ontslagen – een onzinverhaal. Het kwam allemaal uit het puberbrein van Herman. Roelof Prins (eindexamen 1975) vertelt dat Van Amerongen ingreep na de rel rond de Knaak voor Kegel. "Hij was razend en wilde vanaf dat moment de schoolkrant van tevoren inzien." De voltallige redactie (ze weigerden te zeggen wie dat stuk had geschreven) werd geschorst. Overigens is van enige 'censuur' weinig te merken als je de volgende nummers van dat jaar doorleest. Roelof dist vol genoegen de ene na de andere smakelijke kwajongensstreek op. "Om al die linkse leraren te jennen schreven we een advertentie voor de VVD. Daar kregen we echt voor betaald."

De generatie van Herman en Roelof was de eerste lichting van de Mammoetwet. De categorale gymnasia stonden onder druk, maar het Stedelijk maakte een enorme groei door. De schoolkrantredactie werd ook stevig uitgebreid en telde op een goed moment dertien mensen, inclusief – dat is een verandering – een flink aantal meisjes, waaronder Laurien Mulder en IAML-hoofdredacteur Freddy Groot. Er werden statuten opgesteld. Nadrukkelijk wordt vermeld dat de macht bij de hele redactie ligt; een leraar (Erik Baronner) is mentor: "Hij heeft het recht voorstellen in te dienen; hij heeft geen stemrecht; hij heeft het recht een advies te geven om (…) een artikel te wijzigen of niet te plaatsen, indien dat (…) niet door de beugel kan; dit advies is beslist niet bindend."

Schijt aan de plee

Toen Roelof en Herman van school gingen was Van Amerongen inmiddels vertrokken en na een tussenjaar waarin Kegel rector was begon het tijdperk van Ger Smit. In diens eerste jaar, 1975/1976, verschijnt PiPu nog maar een paar keer. Het is de overgangsperiode naar een nieuwe tijd. "De echte PiPu was voorbij", vertelt Maarten Bohlken (eindexamen 1978), samen met onder meer de begaafde tekenaar Luc Last de motor achter die paar nummers. Ze epateerden de Gymnasiumgemeenschap niet meer, maar de laatste nummers misstaan toch niet in de PiPu-geschiedenis, met stukken over paardrijden voor gehandicapten en anticonceptie bij de koninklijke familie. Het opvallendst is het paginalange poep- en piesgedicht 'Schijt aan de plee', inclusief pornografische illustratie. Merkwaardig genoeg worden onder de

Cover PiPu 1974, door Luc Last

Cover PiPu 1975, door Laurien Mulder

'medewerkenden' van dat nummer onder meer 'de heer Smit', 'de heer Kegel' en 'de heer Van Dijk' vermeld. Dat gedicht en dat plaatje zullen de wenkbrauwen van de kersverse rector toch hebben doen fronsen? "We vonden het wel geestig om de rector en de conrector en zo in die lijst op te nemen", vertelt Maarten. Maar verder is PiPu niet meer zo vrijgevochten als eerst. De gezagsverhoudingen worden weer duidelijker zichtbaar.

Maarten heeft het idee dat hij het hoogtepunt én het wegebben van de democratisering heeft meegemaakt. "Ik merkte dat de school van karakter veranderde. Het werd een stuk rechtser en strenger allemaal."

Had je dat toen ook al door? "In mijn laatste jaar merkte ik op dat er weer heel veel jongens met overhemden op school kwamen. Een signaal dat de T-shirttijd en alles waar die voor stond voorbij was."•

Dit is de verkorte versie van een langer, uitgebreid gedocumenteerd artikel over de PiPu-jaren op het Stedelijk Gymnasium. Klik hier voor het volledige artikel.

Interview met Nicole Sol

Freddy Groot

Nicole en ik hebben in de jaren zeventig in parallelklassen gezeten, zij alpha, ik bèta. We ontmoeten elkaar bij haar thuis in Haarlem. Zoals dat zo gaat, praten we gelijk door alsof we gisteren nog samen over het Prinsenhof liepen. Het verschil is dat Nicole gisteren nog daadwerkelijk over het Prinsenhof liep, want zij is eigenlijk nooit echt van het Stedelijk Gymnasium afgegaan. Dat gaat aan het einde van dit schooljaar wel gebeuren. Ze werkt nu nog tien uur per week, zodat ze in haar eigen woorden "langzaam afscheid kan nemen".

Hoe ben jij op het Stedelijk terechtgekomen?
"Ik zat op de Koningin Wilhelminaschool in Overveen. In die tijd besliste het Hoofd der School, mijnheer Schulte Nordholt, naar welke school je ging. Zo ben ik, samen met Mirjam van Walraven, naar het Stedelijk Gymnasium gegaan. Ik was enorm onder de indruk van het grote gebouw.

"Ik heb een heel leuke tijd gehad als leerling op het Stedelijk. Met leuke klasgenoten, met meestal leuke docenten, zowel de strenge als de minder strenge. Vooral sommige docenten klassieke talen, zoals Kegel en Van Haard, vond ik echt heel erg inspirerend. Later, toen ik zelf als docent op de school werkte en hoorde wat voor positie die classici vroeger hadden ingenomen, was ik geschokt. De collegae moesten u en mevrouw of mijnheer tegen hen zeggen. Ze zaten echt bovenop de Olympus. Dat heb ik als leerling nooit gemerkt.

"Tegen de achtergrond dat de leeftijd van 12-18 jaar, met al die onzekerheden, best een problematische tijd is, heb ik een heel fijne middelbareschooltijd gehad. Daarom vind ik het begeleiden van de leerlingen ook zo belangrijk en fijn, omdat ik zo goed snap dat het een ingewikkelde periode in je leven is."

Als leerling op werkweek in het Wisselse Veld, 1978

Hoe ben je als docent op het Stedelijk terechtgekomen?
"Dat ik een taal zou gaan studeren was wel duidelijk, maar mijn keuze voor Nederlands komt echt direct door Mieke Tillema, die heeft mij ook geïnspireerd om zelf het onderwijs in te gaan. Zij kon zo enthousiast lesgeven. De literatuurlessen waren natuurlijk het leukst, maar ook bij de grammaticalessen raakte je geïnteresseerd. (Lachend) Dat heb ik later natuurlijk ook geprobeerd zo te doen. Ik heb eerst stage gelopen op het Stedelijk en zieke of zwangere leerkrachten vervangen. Terwijl ik daarna lesgaf op een school in Amsterdam, belde Ger Smit op dat er een vacature op het Stedelijk was. Op mijn vraag of ik direct een vaste aanstelling kon krijgen, kon hij helaas niet ingaan. Die vaste aanstelling kreeg ik wel op de school in Amsterdam aangeboden, want daar werkte ik inmiddels een jaar. De leerlingen daar vond ik heel erg leuk, de collega's vond ik echt verschrikkelijk. Mijn vader zei: 'Die kinderen gaan weg, maar de collega's blijven.' Toen heb ik toch voor het Stedelijk gekozen, waar ik echt nooit spijt van heb gehad.

"Ik kreeg meteen een mentorklas, een eerste klas, dat vond ik geweldig. Later kreeg ik er ook een bovenbouw-mentorklas bij. Dat is altijd zo gebleven.

"Wat ik het meest uitdagend vond, was het begeleiden van de 'vervelende jongetjes'. Het leukste vind ik het spel van aan de ene kant medeleven tonen om de stouterds in jouw kamp te krijgen, en dan steeds net iets gevatter proberen te zijn en de argumenten van die intelligente types te overtroeven. Ik was zelf nogal een brave

Als jonge docent op het Stedelijk, 1990

leerling, maar ik had wel bewondering voor mensen die zich als de buitenbeentjes durfden te laten zien, zoals Eric Fonville of de heren van PiPu.*

"In 2000 trad ik toe tot de staf als coördinator onderbouw. Toen was ik verantwoordelijk voor klas 1 en 2, onderhield ik de contacten met leerlingen en hun ouders, werd ik vertrouwenspersoon en gaf ik leiding aan het mentorenteam. Daarnaast was ik met Hein Bierman [ook een oud-leerling – FG] en Tineke Hoppenbrouwers bezig met het beter regelen van allerlei schoolzaken. Wij hebben bijvoorbeeld het zorgteam opgezet.

"In 2017 werd ik coördinator bovenbouw, waardoor de examencommissie ook een van mijn taken werd. Ik denk dat mijn werkweek zo standaard 60 uur per week

Laatste jaar als staflid, 2024. V.l.n.r. Robbert Dekker (conrector en oud-leerling, ook van Nicole), Jan Henk van der Werff (rector), Merel Sijbrant (coördinator klas 3 en 4), Sebastiaan Voorn (coördinator klas 1 en 2), Nicole (coördinator klas 5 en 6).

bevatte. Ook mijn eigen 'schuld' natuurlijk. In het afscheidsfilmpje dat collega's voor mij gemaakt hebben, zegt een leerling tegen een andere leerling die een probleem heeft dat snel opgelost moet worden: 'Mail Sol, die is echt CHRONISCH ONLINE, binnen tien minuten heb je een antwoord!'"

Met UU-formulier, 2017. Op het UU-formulier moet een leerling die uit de les is gestuurd aangeven wat de reden was voor de verwijdering. Na de les gaat de leerling terug naar de docent om het te bespreken. Daarna wordt het formulier ingeleverd bij coördinator Nicole.

Wat zijn hoogtepunten die je te binnen schieten?
"De jongen die een ongeluk heeft gekregen, die ik daarna intensief begeleid heb en die uiteindelijk toch z'n eindexamen heeft gehaald. Drie 'stoute jongetjes' die mij als dertigers uitnodigden om mee uit eten te gaan in restaurant Moustique (met een Bib Gourmand van Michelin). Daar bekenden ze toch achteraf wel spijt te hebben van bepaalde dingen. Zeven jaar mijn nichtje (de dochter van mijn broer) in de klas hebben, op haar eigen verzoek.

"Er zijn er natuurlijk heel erg veel, maar een heel bijzondere moet nog komen als ik aanstaande 23 mei 67 word (en dus echt de AOW-gerechtigde leeftijd bereik). Op die dag ben ik uitgenodigd voor de bruiloft van een oud-leerling. Dat vind ik een heel mooie manier om de cirkel rond te maken."

Zijn er dieptepunten die je te binnen schieten?
"Het overlijden van een leerling is altijd verschrikkelijk. Ik heb dat twee keer meegemaakt in 37 jaar. Eén leerling is zelf uit het leven gestapt en een andere leerling is omgekomen bij een auto-ongeluk.

"Een persoonlijk dieptepunt is de vliegtuigramp bij Faro die ik heb meegemaakt.** Fysiek had ik weinig, alleen een gebroken neus. Maar psychisch liep ik een enorme klap op. Ik heb een jaar niet normaal fulltime kunnen werken. Er was een prettige regeling toen, dat er altijd een vervangende leerkracht was en ik zelf kon bepalen, per dag of per week, hoeveel ik aankon om te doen."

Wat zijn de grote verschillen met de school waar wij op hebben gezeten en de school van nu?
"De afstand tussen leerlingen en leerkrachten is veel kleiner. Daardoor is er ook minder verzet en kritiek vanuit de leerlingen. Het schoolparlement is dan ook op een gegeven moment opgeheven, want er waren eigenlijk geen belangrijke kwesties. De leerlingen waren tevreden over hoe alles geregeld is.

"Zoals ook in de media besproken wordt, lezen de leerlingen inderdaad minder, ook op het Stedelijk, waardoor de taalvaardigheid is afgenomen. Wat nu wel te zien is, is dat de spreekvaardigheid heel veel aandacht krijgt en daardoor beter wordt. Een grappig fenomeen ten tijde van corona was dat de mondelingen literatuur in klas 6 fantastische examens en cijfers opgeleverd hebben, want iedereen had de tijd om zich optimaal voor te bereiden.

"Gebruik van sociale media: dat is echt een verslaving en een probleem. Leerlingen zitten daar soms wel dertig uur per week op; dat is meer dan een halve baan! Eén leerling die echt gemotiveerd was om een goed examen af te leggen om naar een goede vervolgopleiding te kunnen, heeft zijn telefoon helemaal weggedaan omdat hij anders te veel afgeleid werd. De consequentie daarvan was ook dat hij helemaal niet meer op de hoogte was van de sociale activiteiten van z'n vrienden.

"Verrechtsing: het lijkt erop dat de trend zich weer een beetje keert. Bij de laatste verkiezingen heeft de meerderheid van de leerlingen op D66 gestemd. Eén leerling uit de zesde heeft op FvD gestemd, maar kon heel goed uitleggen en beargumenteren waarom, dus dat vind ik dan wel weer stoer.

"Het is en blijft naast een geweldige school ook een elitaire school, al zijn er inmiddels gelukkig meer leerlingen met een andere culturele achtergrond en een aantal leerlingen met hoofddoek, maar die zijn nog ver in de minderheid. Er is nog steeds 'het Stedelijkgevoel'! Al weet ik niet precies wat dat is.

"De laatste reünie van afgelopen jaar was echt de leukste van alle reünies tot nu toe. De lunch en borrel op school waren top. Het was allemaal heel goed georganiseerd. Er waren 's avonds veel optredens van oud-leerlingen in Het Patronaat. Het enige minpunt was dat er te weinig toegangskaarten waren. Er zijn heel veel mensen teleurgesteld. Een volgende keer kan het beter over meerdere dagen uitgesmeerd worden.

"Al mijn vrienden en vriendinnen hebben met het Stedelijk te maken. Het zijn collega's of ouders van mijn oud-leerlingen, of oud-leerlingen bij wie ik in de (parallel) klas heb gezeten. Het Stedelijk is echt mijn familie."

Nicole besluit met de opmerking: "Nou, allemaal behoorlijk saai dus."•

*De toenmalige schoolkrant, genaamd *Punt in punt uit.* In de redactie zaten Herman Busch, Roelof Prins, Charles Lips en anderen. Zie ook de bijdrage van Gijs Mulder in dit nummer.

**Op 21 december 1992 crashte een DC10 van Martinair in zeer slechte weersomstandigheden tijdens de landing op het vliegveld van Faro. Het toestel brak in stukken en explodeerde, 56 mensen kwamen om, meer dan 100 mensen raakten zwaargewond. Nicole zat met haar man in dat vliegtuig. Beiden hebben het met lichte verwondingen overleefd.

Loopbaan van Nicole Sol op het Stedelijk Gymnasium

1971-1979	- leerling
1987-1988	- stage en invaller bij de sectie Nederlands
1988-2026	- docent Nederlands, van 4 naar 8 naar 4 naar 2 naar 0 klassen (vanaf 2024)
	- lesuren per klas, 3 of 4 uur per week (16 - 32 - 16 - 8 - 0 uur per week)
1988	- oprichter en enige redacteur van *In Aeternum Mirabile Lectu*
	- bestuurslid In Aeternum
1988-2000	- mentor van twee onderbouwklassen en een bovenbouwklas
2000-2016	- lid van het zorgteam
2000-2017	- coördinator onderbouw, daarnaast mentor van een onderbouw- en een bovenbouwklas
2001-2020	- vertrouwenspersoon voor de leerlingen en het personeel
2009-2014	- bestuurslid In Aeternum Fonds
2017-2024	- coördinator bovenbouw
2024-2026	- coördinator klas 5 en klas 6
2025-heden	- bestuurslid Architraaf

- Vijf rectoren meegemaakt: Van Amerongen, Smit, Olgers, Kwint en Van der Werff
- 27 keer brugklaskamp
- 18 keer werkweek klas 6
- Ongeveer 3500 examenpraatjes geschreven

Mevrouw Tillema

Merijn de Boer (eindexamen 2001)

Na vijfentwintig jaar wandelde ik weer door de gangen van mijn middelbare school. De school bestond 635 jaar. Ik was er als een van de eersten, want ik moest, voordat het bierdrinken begon, drie workshops geven over het schrijven van een roman.

"Deze trappen moest ik vroeger vegen", bedacht ik terwijl ik naar lokaal 20 liep. Het was merkwaardig om in mijn eentje het lokaal binnen te wandelen en plaats te nemen op de stoel van de docent. Alsof ik leraar was geworden op mijn eigen oude school.

Kijkend naar de kunstwerken aan de muur, dacht ik ineens: hee, dit was vroeger het biologielokaal. En toen herinnerde ik me een les seksuele voorlichting van mijn lerares biologie, mevrouw Sevenster. Die les was in het tekenlokaal en mevrouw Sevenster realiseerde zich dat ze een essentieel instrument in het biologielokaal had laten liggen. Ze keek even de klas rond en besloot dat ik wel geschikt was voor dit klusje.

"Merijn," zei ze, "kun jij even de penis ophalen in lokaal 20?"

Ik was brugklasser. In lokaal 20 zat op dat moment een zesde klas. Ik liep naar binnen, de klas verstomde en ik vroeg of ik de penis mocht hebben. Er werd erg hard en langdurig gelachen, dat weet ik nog wel.

Vanuit het lokaal had ik mooi uitzicht op de treurbeuk in het midden van de hortus. Uit de gang klonk steeds meer rumoer en langzaam stroomde de klas vol met oud-leerlingen. Drie keer een uur vertelde ik over het schrijven van een roman, daarbij voornamelijk inzichten van Thomas Rosenboom en Renate Dorrestein navertellend, maar dat viel volgens mij niet op.

Ik vertelde natuurlijk ook over mevrouw Tillema, mijn docent Nederlands. Voordat ik bij haar in de klas kwam, had ik nooit enige belangstelling voor literatuur gehad. Voor mijn laatste literatuurproefwerk in de pre-Tillema-tijd kreeg ik een 1. Maar toen bleef ik zitten in de vijfde en kwam ik bij

haar. Ze vertelde zo enthousiasmerend en bevlogen over de boeken die ze las, dat het aanstekelijk werkte. Ik heb aan haar mijn levensinvulling te danken. Door haar ging ik Nederlands studeren, door haar werd ik schrijver en door haar speelt literatuur zo'n grote, centrale rol in mijn leven. Ze was kortom de ideale docent – en niet alleen voor mij.

Vanwege mantelzorg kon ze er zelf in de middag niet bij zijn. Maar later op de dag, bij het bierdrinken rond de treurbeuk, was ze er opeens. Omringd door oud-leerlingen. Nog even populair als vroeger. Ik was niet de enige die met haar wilde praten. Maar het lukte me toch even. Een tikje ontroerd en een tikje aangeschoten bedankte ik haar. Een sleutelfiguur in mijn leven. Zoals ik al schreef: de ideale docent.•

Merijn de Boer is schrijver en woont in Carthago (Tunesië). Deze column verscheen op 2 oktober 2025 in Trouw en is overgenomen met toestemming.

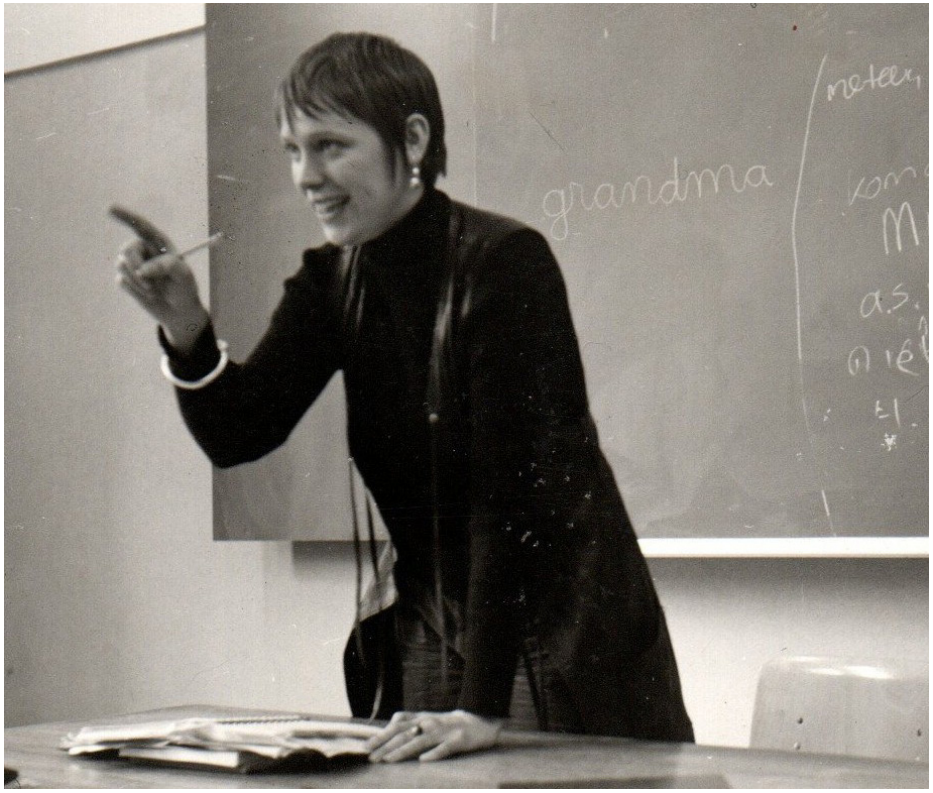

Van *Heilpraktikerin* tot Ludwig van Beieren: (geen) Duits op het Stedelijk

Jan-Piet Knijff

Toen ik in 1978 op het Stedelijk kwam, stond mevrouw Bientjes aan het eind van haar roemruchte loopbaan. In de tweede klas – het eerste jaar Duits – had ik Bientjes nog net kunnen hebben, maar wij hadden een andere juf, die parttime voor de klas stond. Het was een aardige juf, vond ik. Haar naam ben ik allang vergeten, maar in de eerste les maakte ze meteen duidelijk dat je Duits eigenlijk zó kon verstaan: "Wenn. Ich. Langsam. Rede. Könnt. Ihr. Mich. Gut. Verstehen." Hm, dacht ik, ja, interessant.

Het leerboek dat we in dat eerste jaar gebruikten, dateerde vermoedelijk nog uit de negentiende eeuw. Interessant was een zinnetje over begroeting in Zuid-Duitsland. "Was sagt man, wenn man in Süddeutschland ist? In Süddeutschland sagt man: 'Servus!'." Dat moesten we maar snel vergeten, vond juf: "Dat zegt geen mens." Vanaf 2019 woonde ik in – toegegeven – het Hinterland van Beieren. En geloof me, lieve lezer, jong en oud zei daar *Servus* tegen me, zonder dat dat in het minst impliceerde dat ik hun *dominus* was.

Aan het eind van dat eerste jaar Duits hield de aardige juf het onderwijs voor gezien. Ze ging iets doen met alternatieve geneeskunde. Terugkijkend realiseer ik me dat dat eigenlijk heel Duits was: alternatieve geneeskunde is in Duitsland al jaren heel goed georganiseerd onder de gemeenschappelijke noemer *Heilpraktiker,* weet u wel. De meesten zijn volgens mij *Heilpraktikerinnen.*

In de derde klas kregen we dus een nieuwe lerares Duits. Die taal sprak ze accentloos, Nederlands minder, maar ja, dat hoefde ook niet, we moesten toch zeker Duits leren? Het leek mij eigenlijk wel een goed idee, maar in de praktijk ging dit fout. Veel klasgenoten vonden dat de nieuwe juf (haar naam ben ik voor de zekerheid ook maar vergeten) gewoon Nederlands moest spreken. Ja, we moesten misschien wel Duits leren, maar we konden het toch zeker nog niet? Frau Undsoweiter hield echter voet bij stuk. Wat wisten die brutale pubers er nou van?

Nu moet u weten dat mijn oma in de oorlog nog geweigerd had *Eierlikör* te verkopen aan een Duitse officier die op een kwade dag zomaar haar winkeltje binnenstapte op zoek naar die lekkernij. "Verstasse nicht!", had mijn grootmoeder heldhaftig geantwoord, en wat de Oberfeldwebel ook wees op de verlokkende flessen Zwarte Kip, het mocht niet baten: de commandant keerde met lege handen terug naar de kazerne. U begrijpt dat ook ik niet met hart en ziel achter de Duitse leerkracht kon staan.

Het kwam tot een gesprek met onze klassenleraar (ook die naam wil me niet te binnen schieten, maar het was een clas-

sicus, of misschien wel een classica). "Tja," probeerde deze, "jullie zullen het toch met me eens zijn dat dat de enige manier is om een taal te leren." Wat toen niemand zei, maar wat we eigenlijk in koor hadden moeten roepen, is: "Hè? U spreekt toch ook geen Latijn?!"

Latijn werd immers niet gesproken, dat was bij de allereerste Latijnles in de eerste klas al een flinke teleurstelling geweest. En het is nog maar een paar jaar geleden dat een collega (ik stond voor de klas als docent klassieke talen) me uitlegde dat je Latijn helemaal niet kón spreken. De woordvolgorde was immers helemaal anders! Ik was zó met stomheid geslagen dat ik de collega niet wees op de voor Nederlanders allerminst vanzelfsprekende Franse ontkenningen, om maar een dwarsstraat te noemen.

Enfin, lag de fout nu bij de moedertaalsprekende leerkracht of bij ons anti-Duitse sentiment? Ik vrees een beetje allebei. Voor mij staat inmiddels als een paal boven water dat effectief vreemdetalenonderwijs bestaat uit het aanbieden van die nieuwe taal (en ja, Latijn is volgens mij ook een taal). Maar wat de meester of juf zegt, moet natuurlijk wel begrijpelijk zijn. En het liefst ontzettend interessant. Ik denk dat het daar bij Frau Undsoweiter aan schortte. Maar het andere was ook een beetje waar. Frau Undsoweiter deed erg haar best er *hübsch* uit te zien. Dat vonden we allemaal rijkelijk overdreven, om niet te zeggen belachelijk. Hoe het ook zij: het experiment met een moedertaalspreekster als taaldocent – was het toen al moeilijk een bevoegde docent Duits te vinden? – was mislukt.

Op naar de vierde klas. Wie zouden we nu weer krijgen voor Duits? U begrijpt, lieve lezer, dat ik de naam van deze dame eveneens vergeten ben, maar ze was jong en ze wilde wat. Niks deeltijdbaan, de volle mep Duits voor deze vrij recent bevoegde juf die – haar zachte g was een weggevertje – *eindeutig* afkomstig was uit het zuiden des lands. In het obligate 'Interview met de nieuwe lerares' in de schoolkrant las ik dat ze eigenlijk Frans had willen studeren, maar toen haar cijfer voor die taal in haar laatste schooljaar "kelderde" naar – was het een 4 of een 3? – had ze eieren voor haar geld gekozen en was ze lerares Duits geworden.

Het was geen goede reclame. Zwaar onvoldoende voor Frans – en daar moesten wij Duits van leren? Al gauw bleek bovendien dat juf leed aan een chronisch gebrek aan humor. In een zinnetje in ons leerboek ging *der junge Ludwig* naar Wenen om Mozart te horen. "Dat is Ludwig van Beieren", beweerde juf. "Pardon," wees ik haar terecht, "het betreft hier de componist Ludwig van Beethoven." Mijn gratis les muziekgeschiedenis viel niet in goede aarde. "Oh," zei ze droogjes, "maar het is ook Ludwig van Beieren hoor!"

Op een goed moment moest er iets van Kafka gelezen worden. Ik kon me niet voorstellen dat *iemand* daar iets aan vond. Toen we later een opstel moesten schrijven, verzon ik een ludieke variant op *Die Verwandlung*. "Is dat een remake of zo?" was de smalende reactie.

Op Romereis – juf ging ook mee – kochten een klasgenoot en ik een meloen, die aan kwaliteit te wensen overliet. "Deze meloen is nog niet gaar", verklaarde mijn klasgenoot met een grijns. "Je bedoelt zeker *rijp*", was de verfijnde reactie van juf.

Oudere lezertjes herinneren zich dat wij Stedelijkers destijds op zaterdag school hadden – tot klokslag 11.55 uur, dan begon ook voor ons het weekend. De zaterdagmiddag bracht ik destijds door in Teylers Museum, waar ik me bekwaamde – u mag het gek vinden – in het bespelen van het eenendertigtoonsorgel. Dat jaar hadden we het laatste uur op zaterdag Duits en op een kwade dag gaf juf dat laatste uur een

De bescheiden collectie waarmee de auteur zichzelf, luttele jaren na het eindexamen, al lezend alsnog Duits leerde, hier in zijn boekenkast in Baden-Württemberg in gezelschap van het onvolprezen zwart-rode boekje der Duitse taal.

proefwerk. Als je eerder klaar was, liet je je werk op je tafeltje liggen en mocht je in stilte het lokaal verlaten.

Zo gezegd, zo gedaan. Maar wie schetste mijn verbazing toen ik om twee uur, half drie thuiskwam? Juf had gebeld. Over dat proefwerk. Juf terugbellen. Haar humeur hield niet over. Zonder het minste recht op proces werd ik ervan beschuldigd mijn proefwerk te hebben meegenomen, natuurlijk omdat ik het ongetwijfeld zo verschrikkelijk slecht gemaakt had. Ontkennen was zinloos: voor juf was dit een vaststaand feit.

Het probleem was minder dat ik het proefwerk opnieuw moest maken. Het foute aan de zaak was dat juf overduidelijk blijk gaf haar leerlingen zó slecht te kennen dat ze zich enerzijds wél kon voorstellen dat ik het proefwerk meegenomen had, maar niet dat de één of andere grapjas Jan-Piet eens een lesje had willen leren – waar je in feite geen gepromoveerd psycholoog voor hoefde te zijn.

Het zal niemand verbazen dat dit nooit meer goedkwam.

Kurzum, ik heb in vijf jaar 'Duits' op het Stedelijk die taal nauwelijks geleerd. Later wel. Wilt u weten hoe?

Op het conservatorium kwam ik vrijwel onmiddellijk in aanraking met Duitse *Mitstudentinnen* die maar al te graag met mij muziek wilden maken. Plus ik wist allang dat de beste muziek uit Duitsland kwam. Al met al ruim voldoende motivatie om mezelf Duits te leren. Ik kocht de sprook-

jes van Hauff en verslond *Die Karawane*. Een collega gaf me *Siddhartha* voor mijn verjaardag, zo mooi! *Narziss und Goldmund*, nog mooier! Heinrich Heine probeerde ik ook wel. En later Rilke, de mooiste poëzie die ik ken.

Ik heb de laatste jaren veel nagedacht over Duits op het Stedelijk. Het was natuurlijk niet de schuld van die juffen. Ze deden hun best, op hun manier. Maar ze zaten allemaal vast in een systeem dat gewoon niet werkte. Het *Adjektiv* verbuigen kan ik nu nog niet, maar in de praktijk gaat het steeds vaker goed. Bovendien weet ik inmiddels dat het eigenlijk niks uitmaakt: ze begrijpen je heus wel. Trouwens, die Duitsers maken er zelf ook fouten mee!

Ik weet nu ook hoe ik als tiener toch wel wát Duits geleerd heb: ik luisterde dagelijks naar Bachcantates en las mee in de partituren (ook dit mag u gek vinden). En om dit verhaal tenslotte met een wanhoopskreet te besluiten: ik weet nu ook wat de drie juffen hadden kunnen, of eigenlijk moeten doen om mij Duits te laten leren. "Zeg Jan-Piet, jij houdt van muziek hè? Hier heb ik een leuk boekje over Bach/Beethoven/Brahms/Stockhausen/de Comedian Harmonists. Als je dat nou eens leest?" Zo'n boekje had ik verslonden. Reken maar dat ik Duits geleerd had.

Inmiddels is Duits op Nederlandse scholen tamelijk zeldzaam geworden, hoor ik. Dat is jammer. Maar wel begrijpelijk. Want die honderden uren Duits destijds waren in feite je reinste tijdverspilling.

Behalve dan dat ik nu toch dit verhaal kon schrijven.•

Herinneringen aan het Stedelijk? Een interview met Jur Deitmers

Kasja van Nimwegen

In 2017, tijdens een vakantie in Mexico, kreeg de toen eenentwintigjarige Jur een hersenontsteking. Na bijna twee maanden voor zijn leven te hebben gevochten, komt Jur bij, zonder geheugen. Het blijkt dat alles tot dan gewist is. De artsen vertellen hem dat hij nooit meer zal kunnen studeren. Nu, negen jaar later, heeft Jur twee studies afgemaakt, een boek geschreven, een eigen stichting opgezet en staat hij voor de klas op het Sancta Maria in Haarlem. Zijn weg ging niet zonder tegenslagen, maar met een opvallende combinatie van doorzettingsvermogen, humor en optimisme heeft hij veel bereikt.

Jur is bovendien een voormalig leerling van het Stedelijk Gymnasium Haarlem. Tijdens zijn herstel heeft hij veel steun ontvangen van zijn middelbareschoolvrienden en -docenten. Jur identificeert zich 100% als SGH'er. En heel terecht vindt hij het de beste school die er is.

Als mede-alumnus kwam ik in de gelegenheid om deze bijzondere man, met wie ik welgeteld één jaar op school heb gezeten, te interviewen. We spreken af bij het café van de bibliotheek in Haarlem. Vooraf vraagt Jur wat ik graag drink. Wanneer ik aankom, zit Jur op me te wachten met het gekozen drankje. Vanaf daar begint de (wederzijdse) ondervraging met veel filosofische zijsporen en opvallende inzichten.

Zou je wat over jezelf willen vertellen?
"Ik ben Jur, maar dat ben ik niet. Ik héét Jur. Ik ben niet in Haarlem geboren, maar er wel opgegroeid. Ik heb op het Stedelijk gezeten. Tijdens mijn studie in Rotterdam ben ik naar Harvard gegaan en heb daar mijn laatste jaar afgemaakt. Toen ben ik getroffen door een hersenontsteking. Tegenwoordig gaat het heel goed. Nu focus ik me vooral op mijn visie om de wereld te verbeteren via onderwijs. Want de samenleving is een piramide en die moeten we van onder wijs maken. Verder ben ik bezig met het mogelijk maken van hersenonderzoek via mijn stichting ItsME. Daarover later meer."

Hierna draait Jur de rollen om en stelt hij me zijn favoriete vraag: "Wie ben jij?". Ik beantwoord deze zo goed als ik kan en breng dan het interview weer terug naar hem met de vraag: Je geeft les op het moment, wat is jouw perspectief op het onderwijs?
"Ik geef eigenlijk geen lessen. Ik deel lessen. De jeugd is de toekomst. We leren ze nu praten en rekenen, maar waar leren we ze wie je moet zijn? Waar leren we ze hoe ze het meest wijs worden? Tijdens mijn studie economie ben ik bijvoorbeeld behoorlijk geschrokken toen de professor van het vak gezondheidseconomie zei: 'Gezondheid is belangrijk, want als je langer leeft, kun je meer geld verdienen.' Ik dacht: 'Dit is een grap', maar hij meende het. Onderwijs draait

te veel om prestatie en geld verdienen. Ik wil dat leerlingen studeren omdat ze het leuk vinden. Zo heb ik bijvoorbeeld voor een student die geen woordjes Duits wilde leren, maar wel van spelletjes hield, vijftien woordzoekers gemaakt. Hij heeft tweeënhalf uur gepuzzeld en haalde een 9,8."

Jij hebt ontzettend veel geleerd de afgelopen jaren. Was er ook iets wat je niet leuk vond om te leren?
"Sommige filosofen lezen moeilijk. Ik weet niet of je ooit Immanuel Kant hebt gelezen, maar sindsdien snap ik de uitdrukking 'iemand van kant maken'.

"Wat ik verder ook niet leuk vond om te leren, is wat we allemaal doen met de wereld. Bijvoorbeeld, in 2017 is een onderzoeker met een onderzeeër naar het diepste punt van de Stille Oceaan gegaan. Hij hoopte daar nieuw leven te ontdekken. Maar weet je wat hij vond? Plastic. Dat vind ik echt ongelofelijk. Je kunt er verdrietig van worden, maar je kunt er ook iets aan doen. Daarom is onderwijs zo belangrijk."

Haal je veel genoegen uit lesgeven?
"Ja, zeker, ontzettend veel. Leerlingen kunnen soms zo lief zijn. Zo zat ik een keer anderhalve week thuis met een griepje en vond ik in mijn brievenbus een brief van een leerling. Hoe hij aan mijn adres kwam, weet ik niet. In de brief stond: 'Lieve Jur, ik vind het jammer dat je niet meer op school bent. Is er iets gebeurd? Ik wil graag weten hoe het met je gaat. Kom je nog terug? Ik mis je enthousiaste lessen.' Leerlingen zijn zo verrassend. Ik werd ook een keer aangesproken door twee meisjes op de gang. Ze kwamen me trots vertellen dat ze de gymleraar hadden gevraagd een schaatswedstrijd te organiseren voor mijn stichting."

Over docenten gesproken, in je boek schrijf je over docenten die je hielpen na je geheugenverlies. Welke docenten waren dat?
"Ja, Peter Hooft van economie, Don Kwast van filosofie, Bas Zoon van scheikunde en nog vele anderen. Allemaal toppers. Over Lex Weiler heb ik ook nog een leuk verhaal. Toen ik terugging naar het Stedelijk hadden alle docenten al een mail gehad over wat me was overkomen. Dat ik ze niet meer zou herkennen. Eenmaal op school spreekt een man me aan. Hij zegt: 'Jur, ik ben je docent Latijn, meneer Weiler. Ik ga je terugbrengen naar je oude niveau Latijn.' Hij leert mij het rijtje O S T MUS TIS NT. Vervolgens zegt hij: 'Zo ben je op je oude niveau. Ik weet niet of je ouders je dit ooit verteld hebben, maar je had een 3,8 voor je eindexamen Latijn.'"

Jur haalt een boek tevoorschijn. Hij vertelt me dat het zijn bijbel is. Dat er allemaal verhalen over de oude Jur en over zijn tijd op het Stedelijk Gymnasium in staan. Naar aanleiding van het boek vraag ik Jur: Heb je een favoriet verhaal over je 'oude' zelf?
"Wat ik een hele leuke vind: ik heb geen Duits gekozen, maar ik heb wel een keertje met vrienden gewoon de auto gepakt en we zijn naar Duitsland gereden. We hebben lekker een paar dagen in Berlijn gezeten. Wat ik ook heel leuk vind, is TeamSGH. Ik heb gelezen over mijn eigen auto en die zou dus op één liter benzine naar Rome kunnen rijden."

Je hebt zware tijden gehad tijdens je herstel, zowel fysiek als mentaal. Je was zelfs suïcidaal. Hoe gaat het nu met je?
"Ik heb een coach gehad, en die heeft me geleerd dat alles is zoals het is. Ik heb dat heel erg ter harte genomen. Nu zeg ik dat ook vaak tegen andere mensen. Mijn vader zei een keer: 'Jur, je bent wel echt de enige [met jouw aandoening] die er zo in staat, denk ik.' Ik heb bijvoorbeeld meegedaan aan een onderzoek bij het Erasmusziekenhuis over de gevolgen van hersenletsel. Het waren twaalf vragen en alle vragen begonnen met: 'Hoe erg ben je achteruitgegaan?' Na vraag acht vroeg ik: 'Wil je ook niet weten waarop ik vooruitgegaan ben?' Later kreeg ik een mail of ik mee wil denken over positieve vragen."

Heb je contact met andere mensen met niet-aangeboren hersenletsel?
"Ja, ik heb lotgenoten, maar die noem ik anders. Ik zeg altijd: 'We hebben al van het lot genoten, maar goed nieuws. We mogen nog van het lot genieten, we zijn lotgenieters.' Dat vinden ze een goeie woordgrap. Met mijn stichting hebben we ook al veel mensen kunnen helpen en hebben we zelfs levens gered. We hebben een filmpje met tips en symptomen gemaakt en op social media gedeeld. Sindsdien hebben we drie mailtjes ontvangen van moeders die door ons filmpje de symptomen herkenden en daarom naar het ziekenhuis zijn gegaan met hun kind."

Zoals afgesproken eindigen we ons interview met een oproep voor de stichting van Jur, ItsME.
"Dus, drie maanden na mijn eerste ontsteking, bleek dat mijn lichaam zo hard gevochten had dat er een tweede ontsteking was ontstaan, een auto-immuunontsteking. Dat had voorkomen kunnen worden door onderzoek, maar dat was er niet. ItsME maakt baanbrekend hersenonderzoek mogelijk. De M staat voor meningitis, hersenvliesontsteking, en de E voor encefalitis, hersenontsteking. We weten meer over de maan dan over de hersenen en vaak zeggen mensen: 'Die aandoeningen komen nooit voor', maar per dag in Nederland zijn er tien tot vijftien nieuwe gevallen. Op de website, https://itsme-foundation.com, kun je zelf projecten maken om geld in te zamelen. Dat de betere wereld bij jezelf begint, is verzonnen, want die is allang bij ItsME begonnen." •

Als je je verder wilt verdiepen in het bijzondere verhaal van Jur, maar ook in de neurowetenschappen, psychologie en filosofie, dan raad ik je aan om zijn boek te lezen: De jongen zonder gisteren. *Niet zo'n lezer? Dan kun je ook de gelijknamige docuserie kijken of de podcast luisteren.*

Nadine en Jan Reinier: liefde op het Stedelijk

Steinn Willem de Boer

Mijn vader houdt nog goed contact met de vrienden uit zijn tijd op het Stedelijk, waaronder Nadine Engelberts en Jan Reinier Voûte (eindexamen 1990). Hen zag ik als kind dan ook geregeld op verjaardagen en borrels. Pas later, na mijn tijd op het Stedelijk, hoorde ik dat zij elkaar daar ontmoet hebben en sindsdien bij elkaar zijn. Geïnteresseerd in hun verhaal en benieuwd of het Stedelijk de sleutel is tot een goed huwelijk, zocht ik contact met Nadine.

Hoe hebben jullie elkaar ontmoet?
"Ik kwam in de vierde klas op het Stedelijk vanuit Amsterdam, was jong, naïef en bleef zitten, waarna ik bij Jan Reinier in de klas kwam. Toen begon voor mij een hele fijne tijd vol vriendschappen en plezier. In de vijfde zaten we als penningmeester en vicepenningmeester in het bestuur van Amicitia – het is nog steeds zo in ons leven dat ik de vicepenningmeester ben...

"Ik had eigenlijk steeds vriendjes totdat in de zesde klas, twee maanden voor het centraal schriftelijk eindexamen, Jan Reinier zijn kans zag. En ik viel als een blok voor hem, omdat wij al zo'n vertrouwdheid hadden opgebouwd over de jaren.

"We belden namelijk elke dag een uur of meer met elkaar via de huistelefoon of via de fax(!)lijn (om de telefoon niet te lang bezet te houden) en deelden al onze liefdesescapades en dagelijkse beslommeringen. Door het uitwisselen van onze ervaringen en gedachten zochten we onbewust uit wie we eigenlijk wilden zijn en wat wij belangrijk vonden. Het gaf steun en herkenning en het voelde als een diepe verwantschap. Ook al leefden wij toen in het moment, achteraf gezien was het een heel goede basis voor een relatie."

Behoorden jullie tot dezelfde vriendengroep(en)?
"We behoorden inderdaad tot dezelfde vriendengroep en hadden al heel veel samen meegemaakt in de voorgaande drie jaren. Het organiseren van het 600-jarig bestaan van de school met de Amicitia-groep, schoolfeesten, Rome ontdekken, zomervakanties met groepen vrienden in Frankrijk en Paros, uitgaan in Haarlem, samen werken en geld verdienen (sigaretten uitdelen op het strand voor het Lucky Strike-promotieteam, jaja, dat was echt in de vorige eeuw), het thuisfront bespreken... Jan Reinier heeft mij zelfs wiskundebijles gegeven."

Hoe was de sfeer op het Stedelijk in jullie tijd? En hoe kijk je daar anno nu op terug?
"De sfeer op het Stedelijk was gemoedelijk, ook al waren wij wel een gesloten groep of, laat ik voor mijzelf spreken, was

ik wel erg gericht op die groep, denk ik nu. Anderen zullen misschien best last hebben gehad van dat gesloten bolwerk. Dat heb ik mij toen niet gerealiseerd. Wel heb ik goede herinneringen aan alle andere jaar- en klasgenoten los van dat groepje, al was daar het contact minder intensief mee.

"Ik heb mij altijd heel vrij en op mijn gemak gevoeld bij alle medeleerlingen en docenten en heel veel plezier gehad. Dat is niet vanzelfsprekend, wist ik uit de ervaring van mijn eerdere middelbare school in Amsterdam.

"Natuurlijk was er ook wel gedoe in de groep meisjes, 'de besjes' (wij dronken bij het uitgaan vooral bessenjenever), waarin ik mij begaf, maar ik kan me vooral het plezier herinneren. Wat wij beleefden en uitwisselden ging vooral over heimelijke liefdes, onderlinge ruzies, de keuze van kleren (die was vrij homogeen), stiekem uitgaan in Haarlem. We waren weinig bezig met grote wereldvraagstukken.

"Ik herinner mij wel dat ik de intense vriendschappen met Jan Reinier, Joost, Duco en Friso en andere jongens heel verfrissend vond, omdat dat vrij was van gedoe, al waren de onderwerpen van gesprek eigenlijk hetzelfde."

Welke docenten hebben een blijvende indruk achtergelaten?
"Ik had een haat-liefdeverhouding met mevrouw Leeman, zij was docente Grieks. Zij kon ons beiden irritant vinden omdat Jan Reinier mij in de les liefdevol zat te pesten – waar ik ook gretig op inging overigens, maar wat haar begrijpelijkerwijs stoorde. Jan Reinier heeft het nog weleens flink met haar aan de stok gehad. Ze sloeg Jan Reinier per ongeluk uit frustratie, waarop hij haar in een reflex terugsloeg. Wij kwamen mevrouw Leeman overigens weer tegen op

een bijzonder moment tijdens ons trouwen in 2002, omdat ze als ouderling ons de bijbel mocht overhandigen. Dat ging gelukkig vlekkeloos.

"Mijnheer Mantel, wiskundeleraar, zal ik ook nooit vergeten vanwege zijn frons met die donkere, borstelige wenkbrauwen als ik iets weer eens niet begreep en hij met zijn zwaaiende arm en sterk ruikende oksel mij een schouderklopje gaf ter aanmoediging. Ik zal hem ook niet vergeten omdat ik denk dat hij mij bij mijn herexamen wiskunde zodanig heeft geholpen dat ik ben geslaagd. Wat was ik dolgelukkig dat ik daardoor mijn eigen weg in de wereld kon gaan! Ik heb hem later nogmaals bedankt toen ik mijn proefschrift opstuurde, waar flink wat statistiek aan te pas was gekomen."

We hebben het ook via de mail gehad over het veilige en prettige karakter van de school, zou je dat nader willen toelichten?
"Het waren vormende jaren waarin ik mij heel gezien, begrepen en op mijn gemak heb gevoeld in de context van het Stedelijk. Ik weet door de gesprekken met cliënten [Nadine is GZ-psycholoog, SWdB] in mijn werk dat niet iedereen op deze manier op zijn middelbareschooltijd kan terugkijken. Daarom blijft het Stedelijk een bijzondere plek in mijn hart houden. Met deze vertrouwdheid als basis heeft de relatie met Jan Reinier zich in de afgelopen 30 jaar heel erg gevormd en verdiept, met alle mooie maar ook intense en verdrietige levenservaringen, zoals dat gaat in een mensenleven. Het Stedelijk blijft een mooie herinnering en het leven gaat door." •

In memoriam Roland Curiël (23 juni 1965 – 1 januari 2026)

Lex Weiler

Nauwelijks was de eerste schooldag van het nieuwe jaar begonnen of de stemmen stokten, tranen welden op. Zojuist had de schoolleiding namelijk het bericht ontvangen dat Roland Curiël op 1 januari op Curaçao in zijn slaap overleden was. Geen vergaderingen meer die dag, ieder was verdiept in zijn gedachten. Zoals velen weten, was Roland met zijn imposante uiterlijk en kapsel de man die de rust en veiligheid in en om de school waarborgde. Hoe eigenwijs en snel geraakt Roland af en toe ook was, hij was bij iedereen erg geliefd. Met leerlingen en collega's maakte hij praatjes over de meest uiteenlopende onderwerpen. Dat hij zijn taak serieus uitvoerde, was niet alleen op school te merken maar ook in de omgeving van de school. Buurtbewoners maar ook regelmatige passanten misten hem. Een kledingverkoper uit de Zijlstraat was een dag van slag toen hij de publicatie op het raam van de school had gelezen. Hartverwarmend waren de lieve berichten die leerlingen achterlieten in de condoleanceboeken. Roland is slechts 62 jaar oud geworden. •

In Aeternumprijs 2026

Lex Weiler

Het In Aeternum Fonds stelt ieder jaar een geldbedrag ter beschikking voor het realiseren van bijzondere ideeën of wensen van leerlingen voor de school. Het fonds werd in 1989 opgericht door oud-leerlingen ter gelegenheid van het 600-jarig bestaan van het Stedelijk. Het bestuur bestaat uit docenten en een of meer oud-leerlingen.

Dit jaar wordt de aanvraag van Tijn van Stijn (klas 5) beloond. Het gaat om speciale lampen voor een mooier effect op het podium in de aula bij toneel- en muziekvoorstellingen.

Promoties

Lex Weiler

In de afgelopen periode zijn we op de hoogte gesteld van de volgende promoties:

Op 5 november 2025 promoveerde Laurence Moss (eindexamen 2009) aan de Universiteit Leiden op het proefschrift *Pharmacological Quest for Gold. Pursuing Safer Opioid Analgesia.*

Op 7 november 2025 promoveerde Rosa de Jong (eindexamen 2011) aan de Universiteit van Amsterdam op het proefschrift *Escaping on Iberian Ships, Arriving in Caribbean Camps. Second World War Refugees in Global Transit.*

Op 8 mei 2026 promoveerde docent Duits Dawid Grabowski aan de Universiteit van Amsterdam op het proefschrift *Family Remembrance in High School German Literature Curriculum in the Netherlands: The Down Memory Lane Method.*

Wij feliciteren de jonge doctores van harte.

Colofon

Redactie
Freddy Groot (eindexamen 1977)
Jan-Piet Knijff (eindexamen 1984)
Kasja van Nimwegen (eindexamen 2019)
Steinn Willem de Boer (eindexamen 2021)
Lex Weiler (docent klassieke talen)

Eindredactie
Marije de Jager (eindexamen 1976)

Vormgeving
Ignacio Carmona
Maurine van Mourik (eindexamen 2001)

Druk
Ferry Lammers

Contact
freddygroot@gmail.com

STEDELIJK
GYMNASIUM
HAARLEM

IAML verschijnt jaarlijks digitaal op www.sghaarlem.nl. De alumni worden via e-mail op de hoogte gesteld van het verschijnen van een nieuw nummer. Een (gewijzigd) e-mailadres doorgeven kan via inaeternum@sghaarlem.nl.

Stedelijk Gymnasium
Prinsenhof 3, 2011 TR Haarlem
telefoon 023-5125353 (receptie)
e-mail administratie@sghaarlem.nl
website sghaarlem.nl